

СЕКЦІЯ 1.

ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВ ЛЮДИНИ

Дзевелюк М. В.

*кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри публічного управління та адміністрування
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КОНТЕКСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Глобальне управління, світова пандемія та мережеві війни – це сучасні реалії, які трансформують функціональну характеристику держави, що провокує розрушення певного кордону – між державною структурою і суспільством. Продовженням цих процесів стали воєнні дії на території України та вимушена міграція: як внутрішніх переселенців та біженців так і зовнішніх. В цих умовах набули ще більшого розвитку цифрові рішення та дистанційні форми співпраці, в тому числі з представниками державних органів, фінансових установ, організацій та підприємств, що надають послуги.

Технологічні потреби та розвиток діджиталізації зумовили переведення державних послуг в онлайн, що безпосередньо оптимізує кошти, час та витрати людиногодина, знижує корупційні ризики, що набрало значних обертів за останній рік [1, с. 65].

Аналізуючи сучасні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців даного напрямку, можна зробити висновок, що нині зростає кількість прихильників думки, що впровадження інформаційних технологій у державне управління дасть змогу швидко все оптимізувати, зменшити витрати на утримання держави, прискорити взаємодію органів державної влади між собою та громадянами. В концептуальному плані так і є, але проблемним залишається питання доступності інтерактивної участі громадян в зазначених процесах.

Наразі в Європейському Союзі щорічно здійснюється моніторинг та оцінювання електронних послуг, який складається з чотирьох показників [4, с. 129]:

- 1) відсоток користувачів Інтернету, які надіслали заповнені заявки до органів державної влади через Інтернет (показник е-користувачів);
- 2) рівень складності в країні електронних послуг (показник попередньо заповнених форм, який вимірює ступінь зворотного зв'язку з органами влади);
- 3) рівень сформованості електронних послуг (їх складності) (показник онлайн завершення послуги, який вимірює ступінь взаємодії з сектором державного управління, яка може здійснюватися повністю онлайн);
- 4) відкриті дані органів державної влади і місцевого самоврядування (показник відкритості даних) [2, с. 89].

Ще досі залишається не вирішеною проблема цифрового включення громадян, адже в сучасному світі певний відсоток населення, який ніколи не користувався Інтернетом. Причинами являються з одного боку відсутність необхідних девайсів (смартфону чи комп'ютеру), матеріальні витрати (за дорого оплачувати інтернет послуги), також є відсоток людей, яким складно розібратись з технологічною частиною, або кому це взагалі не актуально, з іншого - існування вразливих верств населення, пов'язаних з віком, інвалідністю тощо. Саме тому постає питання, чи можна ці проблеми віднести до порушення забезпечення прав людини в сучасному світі. На мою думку, відповідь вважається очевидною.

Варто звернутись до європейського досвіду процесу вирішення зазначених проблем. Прецедентним є існування низки проєктів, які фінансуються в ЄС, що стосуються потреб найбільше вразливих верств населення, які можна в майбутньому адаптувати до потреб України, де розв'язання проблеми цифрового включення вирішується за допомогою таких основних важелів [3]: розробки доступних для всіх верств населення ІКТ; застосування допоміжних технологій, які мають допомагати людям з

інвалідністю вчиняти дії, які вони раніше не могли зробити та краще взаємодіяти з сучасними технологіями; формувати навички та вміння у сфері цифрових технологій, які мають розширювати можливості громадян у боротьбі з маргіналізацією та соціальною ізоляцією, включаючи кар'єру через ІКТ в освіті; сприяння соціальній інтеграції, яка передбачає підвищення рівня участі знедолених людей у громадській, соціальній та економічній діяльності через проекти соціальної інтеграції. Також існує низка проектів, що стосуються потреб інвалідів, особливо зосереджуються на людях з фізичними та когнітивними порушеннями, молоді та тими, хто не зайнятий (в освіті або підготовці), економічно неактивних, іммігрантів та людей літнього віку (пенсіонерів) через програму активного та допоміжного життя. Особливої уваги заслуговують проекти спрямовані на розробку різноманітних програм адаптації та включення інвалідів до активного життя: WAI-Dev (CSA) «Розробка екосистеми для інклюзивного проектування та розвитку», Cloud4all «Хмарна платформа для забезпечення універсального доступу як для людей з обмеженими можливостями, так і для всіх» – проект, який був спрямований на розробку інфраструктури глобального публічного включення, RAPP (CSA) «Програмна платформа з відкритим вихідним кодом для розробників» дозволяє легко створювати та доставляти робототехнічні програми, присвячені соціальній інтеграції людей похилого віку та інші [2, с. 91].

Отже, готовність громадян та бізнесу до надання електронних послуг є одним з найбільш важливих факторів розвитку системи надання електронних послуг. При цьому необхідно забезпечити певні процеси: довіру та впевненість громадян і бізнесу у безпеці електронних послуг, конфіденційність персональних даних в Інтернеті та мобільних пристроях, а також вирішення проблеми цифрового включення громадян в Україні. Тому перспективи подальшого розвитку очевидні, адже варто зазначити, що Україна достатньо розвинута і зріла демократична країна, яка уже має певні успіхи щодо

впровадження різноманітних інструментів та технологій електронної демократії, електронної комерції, застосування діджиталізації електронних послуг, незважаючи на несприятливі як внутрішні, так і зовнішні умови сьогодення. Для ефективного розвитку зазначених процесів в Україні, необхідно надалі удосконалювати основні інструменти та технології, вдосконалити законодавство, а також забезпечити розвиток дієвої електронної інфраструктури, що слугуватиме фундаментом для ефективної діяльності електронного урядування.

Список використаних джерел:

1.Дзевелюк М. В., Дзевелюк А. В., Чернищук Н. В. Цифрові технології і право: виклики цифрової трансформації та кібербезпека. Наука і техніка сьогодні. 2023. Вип 12 (26). С. 62-72.

2.Чкут С. А., Загвойська О. В., Цимбаленко Я. Ю. Основи електронного урядування: навчальний посібник. Київ, 2022. 268 с.

3.Europe's Digital Progress Report 2017: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/public-services-egovernment> (дата звернення: 28.11.2023)

4.EDPR 2017 – Digital Inclusion and Skills: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-digital-progress-report> дата звернення: 28.11.2023)

Кононенко В. В.,
*доктор історичних наук, професор,
 завідувач кафедри публічного управління
 та адміністрування Вінницького державного
 педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОСОБИСТИХ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН У КОНСТИТУЦІЯХ УРСР

З утвердженням більшовицького режиму в Україні формується нове конституційне законодавство. За своїм змістом воно було прямою калькою законодавства спочатку РРФСР, а потім СРСР, і направлене переважно не на закріплення прав та свобод громадян, а на утвердження в республіці радянського ладу. Питання конституційного будівництва в радянській Україні вже були опрацьовані автором у кількох попередніх статтях [2; 3]. У цій публікації автор зосередився виключно на особистих правах та свободах, які були частково визначенні у конституційних актах УРСР.

Особисті права та свободи належать до першого покоління прав та свобод людини і громадянина. Традиційно склалося, що особисті права та свободи були одними із першими, які були визначенні у нормативно-правових актах багатьох країн. Так, Декларація прав людини та громадянина 1789 р. у Франції проголосила, що усі люди народжуються вільними та рівними у своїх правах, а свобода, власність, безпека та опір гніту є невідчужуваними правами [5, с. 51].

Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (1966 р.) до переліку особистих (громадянських) прав та свобод віднесено такі права: право на життя; заборона катування чи жорстокому, нелюдському або що принижує гідність поводженню чи покаранню; заборона рабства та работоргівлі; право на свободу та особисту недоторканність; право на гуманне поводження та повагу гідності; право на вільне пересування та свободу вибору місця проживання; рівність перед судом; право на особисте та сімейне життя; право на недоторканність житла; право на таємницю кореспонденції; захист від